

frem, som have søgt at vise, at det vilde være at forlade den almindelige Retssgrund og vilde være at gjøre noget uretfærdigt, om man nu vedtog saadanne Bestemmelser. Jeg kan med Hensyn hertil henvise til 4 høitærede Mænds Yttringer om Beskaffenheden af dette hele Forhold; hvilke jeg har tilladt mig at lade omdelere til Thingets ærede Medlemmer. Jeg holder mig overbevist om, at de ærede Herrer have læst denne Piece igjennem, og naar jeg især beræber mig paa de to forstnævntes Autoritet, tror jeg at kunne gjøre det med desto større Styrke, som de begge to efter hinanden bleve Justitiari i Høiesteret. Naar en Mand har den Anseelse i den juridiske Verden, og i det Hele taget i vort Retsvæsen, at han kan blive Justitiarius i Høiesteret, maa hans ligefremme, aabne og bestemte Udtalelser om et Retsspørgsmaal have en ganske overordentlig Vægt, og derfor er det især, at jeg her holder mig til disse Mænd. Hvis Tiden var dertil, kunde jeg maasse ogsaa lade omdelere yderligere Udtalelser af S. C. Larsen her i Salen, Udtalelser, hvori han stærkt og bestemt har vedkjendt sig, at, naar Talen er om den nuværende Retstilstand i Fæsteforholdet, staar den hele Retstilstand med Hensyn dertil i et saadant Forhold ligeoverfor Staten, at denne til enhver Tid kan gjøre nye Indskrænkninger, naar Forholdene kræve det for at opretholde Hensigten med Fæstevæsenet, saaledes at den Foranderlighed, som der er ved dette Forhold, og som Eierne af Fæstegods vel vide eksisterer, maa tages i Betragtning og tages med, naar Taleren er om Retsforholdets Bestaaen. Dette viser, at denne Lovgivning aldrig er afsluttet, førend hele Forholdet er forsvundet. Det maa forandres fra Statens Side efterhaanden, naar forandrede Forhold og forandrede Omstændigheder føre det med sig, al Hensigten med Fæsteforholdet ikke længer vil kunne opnaas uden nye Indskrænkninger. Det er forlideligt sagt dette, hvorpaa mine Forslag her til en § 9 og en § 10 støtte sig. Jeg skal blot med den høitærede Formands Tilladelse oplæse et Par Linier af, hvad der er aftrykt i den lille Piece, jeg har omdelt, og som er sagt af Orla Lehmann. Han siger, at „det er begrundet i en ældgammel Sædvane, at, naar de sidste

Fæsterees Efterladte have Midler til enten at fæste eller kjøbe, da have de Udførelse til at erholde Stedet paa billigere Bilskaar end Fremmede. Denne Tradition er saa stærk, at den ikke blot lever i Bondestandens Retsbevidsthed, men ogsaa respekteres og udøves af Godseierne“ osv., og han fortsætter: „den er i den Grad gaaet over i vore Sæder, at den Godseier, som vilde se bort fra dette Hensyn, vilde finde Misbilligelse baade i sin egen Bevidsthed og i Andres Dømmeme. Men Sædvane er et godt Grundlag for den skrevne Ret; og, skal Forholdet ordnes ved Lov, saa bør Lovens paahyde, hvad en forstandig og retsindig Mand vilde gjøre, ogsaa uden Lovens Tvang“. Dette maa være tilstrækkeligt til at vise, at ogsaa denne Jurist har erkjendt, at i dette Forhold var det rigtigere at lade fast ved Lov, hvad der ellers gjaldt ved Sædvane, naar Forholdet var et saadant, at man var i Begreb med at forlade denne Sædvane. Det ærede Medlem for Aalborg Amts 2den Valgfreds (Klein), som talte om forskjellige af de Punkter, der her komme i Betragtning, bemærkede ogsaa, at der maatte meget presserende Grunde for nu at gaa ind paa noget Saadant, som det her foreligger. Jeg skal sige det ærede Medlem, at de mange Aar, hvori denne Slægt har kæmpet for og ventet efter disse Forholds Ordning og ikke opnaaet Noget, ere presserende Grunde, som tale for, at vi endelig blive færdige med denne Sag. Jeg skal blandt Andet bede det ærede Medlem og det ærede Thing erindre, at David — den tidligere Finansminister — har fremhævet dette Forhold allerede i 1835 — altsaa for over 35 Aar siden. — da den vækstlige Stænderforsamling skulde samles for første Gang, og han i sit Ugeblad „Fædrelandet“ fremsatte, hvilke Sager han mente, der maatte fremkomme i den Stænderforsamling, der traadte sammen; en af de Sager, som han saaledes fremhævede, var denne: „Retsforholdet mellem Godseierne og Fæstebønderne vil, som man tør vente, blive gjort til Gjenstand for Stændernes Overvejelser ved et dem af Regjeringen forelagt Lovudkast“, og længere hen, hvor han taler om, hvorpaa dette Lovudkast maa gaa ud, siger han: „navnligen tør man vente, at der vil blive foreskrevet be-